

I ett biståndsärende skall i förekommande fall dokumenteras hur det s.k. barnperspektivet har beaktats

AA har en son, BB, som vid den aktuella tiden var sju år gammal. BB bor hos AA men har ett regelbundet umgänge med sin mor. Föräldrarna har gemensam vårdnad om BB.

Våren 2005 ansökte AA hos Socialnämnden i Herrljunga kommun om ekonomiskt bistånd till en el-skuld och en skuld avseende hyra. I ett beslut den 8 juni 2005 avslog nämnden (delegationsbeslut) AA:s ansökan.

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Socialnämnden i Herrljunga kommun. Han var missnöjd med att nämnden inte hade velat hjälpa honom och hans son. Han uppgav därvid bl.a. att ”nu har min el varit avstängd i 1 månad och jag ska vara ute ur lägenheten snarast”.

En tjänsteman vid JO:s expedition inhämtade per telefon vissa upplysningar från socialsekreteraren Ingegerd Eng vid socialförvaltningen i Herrljunga kommun. Därefter anmodades Socialnämnden i Herrljunga kommun att komma in med utredning och yttrande till belysande av hur det s.k. barnperspektivet hade beaktats vid handläggningen av ärendet. Socialnämnden gav in ett yttrande vari anfördes bl.a. följande.

Saken

AA gör en anmälan avseende att barnperspektivet uteslutits i handläggning av hans ärende. Ärendet gäller ansökan från AA avseende ekonomiskt bistånd till hyresskuld och el-skuld. Hyresskulden är två obetalda hyror i april och maj månad 2005 sammanlagt 7 182:-. AA har en el-skuld på 3 795:- som uppstått sedan 041028.

Bakgrund

AA är ensamstående med sin son BB som är 7 år och är folkbokförd hos AA.

AA har arbetat i Norge vid olika byggarbetsplatser. Han har uppburit försörjningsstöd från socialtjänsten i Herrljunga under december 2003, juli 2004 och under mars 2005 däremellan har AA varit självförsörjande fram till juli 2005. AA har haft inkomster i form av lön eller a-kassa under tiden han varit självförsörjande.

Gällande barnperspektiv

Föräldrarna har gemensam vårdnad om BB.

BB bor sedan 2003 hos sin pappa efter att han har tidigare varit bosatt hos sin mamma. BB:s mamma bor i Herrljunga... och han har regelbundet umgänge med sin mamma 6 dagar/månad. AA kommer på besök tillsammans med BB:s mamma till socialtjänsten den 31 maj och BB:s mamma talar om att BB vid tidigare tillfälle då AA blivit uppsagd från sin bostad så har BB bott hos sin mamma under några månader och under tiden som AA arbetat i Norge bodde sonen hos sin mamma i Herrljunga.

Bedömning

AA har endast vid några tillfällen under 2003–juli 2005 varit aktuell för försörjningsstöd vid socialtjänsten i Herrljunga då han däremellan varit självförsörjande. AA har vid flera tillfällen haft hyresskulder och även elskulder, socialtjänsten har beviljat ekonomiskt bistånd till hyresskuld vid ett tillfälle och han har även erhållit ekonomiskt bistånd till del av el-skuld.

Barnperspektivet har beaktats då BB har regelbundet umgänge med sin mamma och även varit boende hos henne periodvis då AA arbetat utomlands. Vid tidigare tillfälle då AA blivit uppsagd från sin bostad har sonen bott hos sin mamma. Föräldrarna har gemensam vårdnad om BB och de har i första hand ansvar för sitt barn. Då det på ett eller annat sätt inte fungerar för den ena föräldern att ta sitt ansvar så är det naturliga för barnet att den andra föräldern tar ett större ansvar.

AA yttrade sig över remissvaret. Han gav därvid in bl.a. en kopia av socialförvaltningens journalanteckningar i hans ärende om försörjningsstöd under perioden fr.o.m. den 25 april 2003 t.o.m. den 6 oktober 2005.

I ett beslut den 28 april 2006 anförde *JO André* följande.

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

När åtgärder rör barn skall socialnämnden enligt 1 kap. 2 § SoL särskilt beakta vad hänsynen till barnets bästa kräver; det s.k. barnperspektivet. Att barnets intressen särskilt skall beaktas innebär inte att barnets bästa alltid skall vara avgörande för vilka beslut som fattas. Barnperspektivet kan nämligen stå i strid med andra intressen. Det är dock angeläget att olika förslag till lösningar analyseras och vägs mot varandra i en beslutssituation. Barnets bästa skall därför alltid beaktas, utredas och redovisas (prop. 1996/97:124 s. 99 f.).

När det gäller barnperspektivet i ett ärende angående bistånd anför Socialstyrelsen i sin publikation Ekonomiskt bistånd (2003) bl.a. följande (s. 21).

Barnens situation ska uppmärksammas särskilt i alla utredningar där de på något sätt är berörda. Barnperspektivet innebär alltså att barnens situation ska uppmärksammas också när vuxna vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om ekonomiskt bistånd. I utredningar om ekonomiskt bistånd är det föräldrarnas situation, ekonomiskt eller i övrigt, som utreds. Man kan säga att dessa utredningar

traditionellt har ett tydligt vuxenperspektiv. En utredning bör dock kunna uppmärksamma även eventuella barn i familjen. Handläggaren ska alltså ha både ett vuxenperspektiv och ett barnperspektiv. För att underlätta arbetet med dubbla perspektiv kan det behövas nya tänkesätt och rutiner när det gäller utredning, dokumentation etc.

Huruvida det finns skäl att utge bistånd avseende en hyresskuld kan inte besvaras generellt. Om det är en barnfamilj som riskerar att avhysas eller som på grund av hyresskulder har svårt att finna en bostad skall socialnämnden, enligt vad som har anförts ovan, vid ett beslut angående bistånd till skulden beakta barnperspektivet.

Socialstyrelsen har tidigare tillsammans med länsstyrelserna genomfört ett projekt rörande hur barnperspektivet beaktas vid handläggningen av ärenden angående ekonomiskt bistånd. I Socialstyrelsens rapport *Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd* (2002) anför bl.a. följande när det gäller barnfamiljers boende (s. 39 f.).

Hyresskulder och vräkningar är något som berör barnen och där socialtjänsten måste ställa frågan hur detta påverkar barnens livssituation. Hur påverkar det familjen och barnen att, ibland vid upprepade tillfällen, leva i en otrygg situation, att inte veta om man får bo kvar eller om avhysning kommer att ske? Det är viktigt att socialtjänsten hanterar dessa problem i ett tidigt skede och inte väntar in en vräkningssituation för att agera. Avsikten med hyresvärdens meddelandeskyldighet till socialnämnden är att tidigt ge socialtjänsten möjlighet att undersöka om det finns behov av socialtjänstens insatser.

Frågan om avhysning av barnfamiljer har på senare tid behandlats i olika sammanhang. Jag kan här särskilt nämna det betänkande, *Vräkning och hemlöshet*, som Utredningen om vräkning och hemlöshet bland barnfamiljer har lagt fram under hösten 2005 (SOU 2005:88). Saken har också nyligen berörts av socialutskottet (betänkande 2005/06:SoU19 s. 22 f.).

Socialnämnden har i sitt remissvar gjort gällande att barnperspektivet beaktades vid det aktuella beslutet den 8 juni 2005 om att avslå AA:s ifrågavarande ansökan om försörjningsstöd. Nämnden har därvid anförts bl.a. att ”Då det på ett eller annat sätt inte fungerar för den ena föräldern att ta sitt ansvar så är det naturliga för barnet att den andra föräldern tar ett större ansvar.”

Med detta synes nämnden mena att barnperspektivet beaktades på så sätt att handläggaren gjorde den bedömningen att BB vid behov kunde bo hos sin mor. Detta övervägande har inte på något sätt kommit till uttryck i vare sig själva beslutet eller dess motivering. Förfarandet står i strid med det ovannämnda kravet på att en myndighet skall redovisa hur barnperspektivet har beaktats.

Härutöver vill jag framhålla att de överväganden rörande BB:s situation som må ha företagits inte synes ha varit tillräckligt ingående och omfattande för att nämnden skall anses ha uppfyllt kraven på att klarlägga på vilket sätt nämndens beslut skulle kunna påverka BB:s situation. Jag vill härvid särskilt peka på att enligt remissvaret uppgav BB:s mamma vid ett besök på socialförvaltningen den 31 maj 2005 att BB hade bott hos henne vid vissa tidigare tillfällen i samband med att pappan blivit uppsagd från sin bostad eller arbetat utomlands. Av förvaltningens

journalanteckningar i ärendet om försörjningsstöd framgår dock även att mamman vid besöket uppgav att hon hade tre andra barn i hushållet, att hon inte mådde bra psykiskt och att hon inte orkade ha BB boende hos sig på heltid. Att nämnden under sådana förhållanden har låtit sig nöja med en underförstådd hänvisning till sonens möjligheter att bo hos sin mamma, kan inte anses vara tillfredsställande.

Vad jag nu har anfört får inte tas till intäkt för att jag anser att det var fel av nämnden att avslå AA:s ansökan om bistånd. Min kritik tar sikte på utredningen och dokumentationen i ärendet. Huruvida ansökan skulle bifallas eller avslås är en fråga som det har ankommit på nämnden att ta ställning till. AA har kunnat överklaga det beslutet till länsrätten. JO brukar inte uttala sig i frågor som har kunnat bli föremål för prövning av domstol. Jag saknar anledning att göra avsteg från denna princip i förevarande fall.